

HOOFDSTUK 8

Onderzoek naar de billijkheid van de wetgeving

Onderzoek naar de billijkheid van de wetgeving

1. Is het te rechtvaardigen dat een weduenaarsherstelpensioen van de oorlog 1940-1945 niet betaalbaar is aan niet-Belgen?

De feiten

Mevrouw Dujardin, die de Belgische nationaliteit heeft ontving een herstelpensioen omdat ze een burgerlijk oorlogsinvalide was van de oorlog 1940-1945.

Op deze wijze wordt een vergoeding toegekend omdat de fysieke integriteit ingevolge een oorlogsfeit werd aangetast.

Ze overleed op 14 december 2014. Haar langstlevende echtgenoot, de heer Rosso diende op 8 januari 2015 een aanvraag in tot het bekomen van een weduenaarsherstelpensioen.

Deze aanvraag werd door de FPD afgewezen daar artikel 1 § 4 van de wet van 15 maart 1954 betreffende de herstelpensioenen van de oorlog 1940-1945 en hun rechthebbenden stelt dat alleen Belgen kunnen genieten van een weduenaarsherstelpensioen.

De zoon van de heer Rosso, dient met een volmacht van zijn vader in de hand, klacht in bij de Ombudsman Pensioenen.

Hij vraagt aan de Ombudsman om na te kijken of de FPD de wet toch echt wel correct heeft toegepast. Verder schrijft hij in zijn klacht: "Mocht dit inderdaad het geval zijn, dan is dit een spijtige zaak waar geen enkele logica aan vast te knopen valt. Immers 60 jaar voor iemand zorgen om dan te moeten horen dat wegens het hebben van een andere nationaliteit een recht vervalt waar een Belgische onderdaan wel recht op heeft is niet meer van deze tijd."

Bedenkingen

De Ombudsman Pensioenen heeft het wetboek erop nageslagen en kwam tot de conclusie dat de FPD de wetgeving inderdaad correct had toegepast. Deze luidde immers als volgt:

Artikel 1 § 4 van de wet van 15 maart 1954 betreffende de herstelpensioenen van de oorlog 1940-1945 en hun rechthebbenden stelt dat: "de wet enkel op Belgen van toepassing is.

Deze hoedanigheid moet bestaan:

- a) ten aanzien van het slachtoffer op het ogenblik van de beslissing tot toekenning van het pensioen of van het overlijden indien het slachtoffer vóór de erkenning van zijn rechten overleden is; het slachtoffer bezat nochtans die hoedanigheid op het ogenblik van het schadelijk feit of heeft een naturalisatieaanvraag ingediend vóór 10 mei 1940, of voldoet aan de volgende vereisten : geen volle tweeëntwintig jaar geweest zijn op 10 mei 1940, Belg geworden zijn vóór 1 januari 2003 en zijn gewone verblijfplaats in België hebben gehad op het moment van de oorlogshandelingen als gedefinieerd door artikel 2 van de wet van 15 maart 1954;
- b) bovendien, ten aanzien van de rechthebbenden op het ogenblik van het overlijden van het slachtoffer en op het ogenblik van de beslissing tot toekenning van het pensioen."

Bij de toelichting en de voorbereidende werken van de wet werd destijds gesteld dat: "gelet op het feit dat de vergoedingen met overheidsmiddelen worden gefinancierd, vermocht de wetgever een voldoende band met België te vereisen. (...)".

Ook het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat “gelet op de gedachte van nationale solidariteit die aan de basis ligt van de vergoedingen aan oorlogsslachtoffers en hun rechthebbenden, de wetgever, wanneer hij vlak na de Tweede Wereldoorlog maatregelen ten gunste van hen heeft genomen, die vergoedingen in beginsel kon voorbehouden aan personen van Belgische nationaliteit”.⁶⁶

Het is verdedigbaar dat een voldoende band met België vereist wordt van het slachtoffer.

Doch anderzijds heeft het Europese Hof van Justitie in een arrest van 2 februari 1989 (zaak 186/87: Cowan) geoordeeld:

“Het onder meer in artikel 7 EEG-Verdrag tot uitdrukking gebrachte non-discriminatiebeginsel moet aldus worden uitgelegd, dat het zich ertegen verzet, dat een lidstaat met betrekking tot personen die aan het gemeenschapsrecht het recht ontleen om zich in het bijzonder als ontvanger van diensten naar die staat te begeven, de toekenning van staatswege van een vergoeding voor de lichamelijke schade die in de staat is toegebracht aan iemand die het slachtoffer van een geweldsmisdrijf is geworden, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat betrokkene een verblijfskaart bezit of onderdaan is van een land waarmee de lidstaat een wederkerigheidsovereenkomst heeft gesloten.”

Dit houdt dus in dat het principe van niet-discriminatie, ingeschreven in art. 7 E.E.G.-Verdrag, met zich meebrengt dat een land van de Europese Economische ruimte het toekennen van een vergoeding namens dat land aan de slachtoffers van geweldsmisdrijven, niet mag beperken tot benadeelden die op zijn grondgebied wonen of tot personen die onderdaan zijn van dat land dat terzake een overeenkomst van wederkerigheid heeft afgesloten. Dit recht op vergoeding dient minstens ook toe te komen aan alle personen die volgens de E.E.G.-reglementering het recht hebben zich binnen die Lid-Staat te begeven.

Op basis van die rechtspraak zou een burger die van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte, die gebruik maakt van het vrij verkeer, op het Belgisch grondgebied het slachtoffer wordt van de ontplofing van een munitie of oorlogstuig de herstelvergoeding waarin de wet van 15 maart 1954 voorziet niet geweigerd kunnen worden enkel en alleen op basis van de nationaliteit.

Conclusie

Kortom er bestaat in de rechtspraak reeds discussie over het feit of de nationaliteitsvoorwaarde in hoofde van de slachtoffers wel gerechtvaardigd is. Dit indachtig stelt de Ombudsman Pensioenen zich de vraag of naast een nationaliteitsvoorwaarde in hoofde van het slachtoffer een bijkomende nationaliteitsvoorwaarde in hoofde van de rechthebbende voor een weduwepensioen niet des te meer kans maakt als schending van het principe van niet-discriminatie of toch minstens als onbillijk gekwalificeerd te worden.

In dit kader wijst de Ombudsman Pensioenen op het feit dat indien de overleden partner -laten we ervan uitgaan dat deze aan de nationaliteitsvereiste voldeed- beroepsinkomsten heeft gederfd ingevolge de aantasting van de fysieke integriteit tijdens zijn leven, ook de langstlevende -zij het onrechtstreeks- eveneens beroepsinkomsten gederfd heeft. En dit ongeacht de nationaliteit van de langstlevende. De vraag is dan ook of deze nationaliteitsvoorwaarde niet als een inperking op het recht op vrije partnerkeuze en inmenging in het privéleven kan beschouwd worden.

Bovendien wijst de Ombudsman erop dat de wetgever momenteel niet meer de logica volgt om nationaliteitsvoorwaarden zoals deze in de wet van 15 maart 1954 op te leggen aan de nieuw in het leven geroepen herstelpensioenen. Sinds de aanslagen in Zaventem en Maalbeek kunnen slachtoffers van terreurdaden een speciaal statuut krijgen: het ‘statuut van nationale solidariteit’. Zo kunnen rechtstreekse slachtoffers (op de plaats van de terreurdaad) rekenen op een herstelpensioen. Bij het overlijden van een rechtstreeks slachtoffer krijgen de rechthebbenden pensioenen en vergoedingen. Dit statuut is vergelijkbaar met de burgerslachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog. Doch het statuut van nationale solidariteit maakt geen onderscheid naar gelang de nationaliteit van het slachtoffer of de rechthebbende.

⁶⁶ Arrest 149/2004 Grondwettelijk Hof: uittreksel in B.S. 11 oktober 2004

2. Is het te rechtvaardigen dat het totaalbedrag aan extra ZIV-inhouding ingevolge het genot van een klein kapitaal na een aantal jaren hoger kan zijn dan het kapitaal van het aanvullend pensioen?

Voorwoord

De Ombudsdienst Pensioenen krijgt nog steeds relatief veel klachten over de invloed van de fictieve rente afkomstig van een uitbetaald kapitaal 2de pijler.

Deze klachten betreffen zowel de inhoudingen van de ZIV-bijdrage als deze van de solidariteitsbijdrage.

Het mechanisme dat de inhoudingen regelt van de ZIV- en de solidariteitsbijdrage is sinds 2013 gelijklopend voor wat betreft de berekening van en de in aanmerking te nemen fictieve rente afkomstig van het kapitaal.

Deze fictieve rente dient als “ander” pensioenvoordeel opgeteld te worden bij het wettelijk pensioenbedrag en aldus kan ze een invloed hebben op de inhouding op het wettelijk pensioen.

Doch de berekening van de inhouding op zich verschilt wel degelijk. Bij de ZIV-bijdrage kan het gaan over een beperkte inhouding tot een bepaalde drempel terwijl de solidariteitsbijdrage eerder een progressieve inhouding vanaf een bepaalde drempel is.

Vandaar ook dat deze inhoudingen hierna afzonderlijk besproken worden.

DOSSIER 33088

De feiten

De heer Morre krijgt op een bepaald ogenblik de melding dat de betaling van zijn pensioen herzien wordt. Als gevolg van de uitbetaling van een klein kapitaal 2de pijler uit de bouw van 2.412,66 euro verhoogt de ZIV-bijdrage op zijn pensioen gevoelig.

Het klein kapitaaltje genereert een fictieve rente die op zich de oorzaak is van een stijging van de ZIV-inhouding met 15,80 euro per maand. Als gevolg daarvan zal het (netto) kapitaal dat hem uitbetaald werd na 122 maanden opgesoupeerd zijn.

Hij neemt contact met de Ombudsdienst Pensioenen met de vraag wat hier kan aan gedaan worden.

DOSSIER 33206

De feiten

Mevrouw Cooman klaagt bij de Ombudsdienst Pensioenen over de inhouding van de solidariteitsbijdrage op haar pensioen.

In het bijzonder stelt zij dat er nog steeds rekening gehouden wordt met fictieve rentes van kapitalen die reeds 20 jaar geleden uitbetaald werden.

Zij geeft aan dat gebruikte rente van 4,75 % om de coëfficiënten te bepalen voor de berekening van de fictieve rente niet langer van deze tijd is.

De medewerkers van de pensioendienst waren blijkbaar zelf niet zo goed op de hoogte en hadden het over een termijn van 15 jaar om de fictieve rente mee in aanmerking te nemen.

Bedenkingen klacht ZIV-bijdrage

De berekening van de heer Morre lijkt ons correct te zijn, doch wij zetten hierna ter verduidelijking nog een en ander op een rij.

Eerst de theorie.

De wetgeving bepaalt dat er een ZIV-afhouding moet plaatsvinden op de wettelijke pensioenen. De ZIV-afhouding financiert mee de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Voor wat betreft de inhoudingen ervan baseert de FPD zich op de Wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen en op zijn uitvoeringsbesluit, namelijk het koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen.

Uit de wetgeving blijkt dat om de correcte ZIV-bijdrage te kunnen vaststellen, er rekening moet worden gehouden met alle bruto pensioeninkomsten die éénzelfde gerechtigde ontvangt, ongeacht hun aard. Dit wil zeggen zowel wettelijke (werknemers, zelfstandigen, openbare dienst, ...) als buitenwettelijke pensioenen (groepsverzekeringen, pensioenfondsen, ...) ⁶⁷.

Alle pensioenvoordelen⁶⁸ die een gepensioneerd ontvangt worden opgeslagen in het zogenaamde "Pensioenkadaster". Dit kadaster wordt bijgewerkt wanneer er zich wijzigingen in de pensioentoestand voordoen.

De uitwisseling van gegevens tussen de verschillende pensioendiensten en dit pensioenkadaster en tussen de pensioendiensten onderling moet gebeuren via de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid.

Voor de inhouding van de ZIV-bijdrage is de wettelijke drempel⁶⁹ 1.500,36 euro (bedrag op 1 september 2018 voor een pensioen als alleenstaande).

D.w.z. dat wanneer het totaal van alle pensioeninkomsten deze drempel overstijgt er in principe een inhouding van 3,55 % moet gebeuren. Als evenwel de volledige inhouding van 3,55 % tot gevolg zou hebben dat het totaal van de pensioenvoordelen hierdoor onder de drempel zou komen te liggen, dan moet de inhouding beperkt worden tot de drempel.

Concreet, in het betaaldossier van de heer Morre kunnen wij bevestigen wat hij in zijn klacht al aangegeven had. Hij geniet een rustpensioen als werknemer van maandelijks 1.539,20 euro bruto. Enkel rekening houdend met dit pensioen dient de FPD de ZIV-bijdrage te beperken tot de overschrijding van het drempelbedrag⁷⁰, namelijk $1.539,20 - 1.500,36 = 38,84$ euro. Dit is wat er bij de eerste betaling van het pensioen afgehouden werd.

⁶⁷ Artikel 3 en 4 van de wet van 13 maart 2013

⁶⁸ Artikel 1, b van het KB van 8 december 2013

⁶⁹ Artikel 1, d van het KB van 8 december 2013

⁷⁰ Immers de volle 3,55 % of 54,64 euro ($1.539,20 \times 3,55 \%$) inhouden zou betekenen dat het totale pensioenbedrag dan onder de drempel zou komen.

Eind 2018 wordt meegedeeld dat hij recht heeft op een klein aanvullend pensioen bouwsector (Pensio-B):

Aanvullend pensioen in de bouwsector: uitkering bij pensionering

Binnenkort bereikt u de leeftijd van 65 jaar. Indien u uw wettelijk pensioen opneemt, kan uw opgebouwd aanvullend pensioenkapitaal uitbetaald worden. Indien u uw wettelijk pensioen uitstelt en verder actief blijft, hebt u volgende keuze: ofwel vraagt u het gedeelte opgebouwd tot aan uw 65 jaar nu reeds op, ofwel stelt u de betaling uit tot bij de opname van uw wettelijk pensioen. In dat geval zal het opgebouwde kapitaal op dat ogenblik in 1 keer uitbetaald worden.

Wij geven u hierbij graag een voorlopige berekening van uw aanvullend pensioen in de bouwsector. Het bedrag zou nog kunnen wijzigen door interesten en eventuele stortingen. Het brutobedrag op uw individuele rekening belooft 2.412,66 EUR. Op dat bedrag betaalt u sociale bijdragen en bedrijfsvoorheffing. U houdt een nettobedrag over van 1.939,34 EUR. De berekening gebeurt als volgt:

Voorlopige afrekening	
Brutokapitaal bij pensioen:	2.412,66 EUR
Riziv-bijdrage:	85,64 EUR
Solidariteitsbijdrage:	0,00 EUR
Belastbaar bedrag:	2.327,02 EUR
Bedrijfsvoorheffing:	387,68 EUR
Nettokapitaal bij pensioen:	1.939,34 EUR

De bedrijfsvoorheffing van 16,66 % kan verlagen naar 10,09 %. Daarvoor moet u ons een bewijs bezorgen van uw werkgever dat u de laatste drie jaar voor uw wettelijke pensioenleeftijd effectief actief gebleven bent.

Uit de gegevens van het pensioenkadaster blijkt dat het aanvullend pensioen Pensio-B-bruto 2.412,66 euro, netto 1.939,34 euro- in kapitaal uitbetaald werd in de loop van de maand februari 2019.

Vanaf de maand maart 2019 houdt de FPD rekening met dit kapitaal en dat blijkt ook uit de verklarende brief met aanvullende inlichtingen als bijlage die de heer Morre ontving van de FPD op 15 maart 2019:

Dossiernummer _____ Datum **15/03/2019**

Maandbedrag van uw pensioen

Geachte heer,

Uw maandelijks pensioenbedrag is aangepast vanwege:

- de wijzigingen in het Pensioenkadaster die invloed hebben op de berekening van de bijdrage voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering (ZIV), de solidariteitsbijdrage en/of de bedrijfsvoorheffing.

In de onderstaande tabel vindt u de berekening van het bedrag dat u verschuldigd is vanaf maart 2019.

	Maandbedrag van februari 2019 (EUR)	Maandbedrag van maart 2019 (EUR)
Rustpensioen Werknemer	1 539,20	1 539,20
Totaal brutobedrag	1 539,20	1 539,20
Bijdrage ziekte- en invaliditeitsverzekering*	- 38,84	- 54,64
Belastbaar bedrag	1 500,36	1 484,56
Nettobedrag	1 500,36	1 484,56
Aan u te betalen	1 500,36	1 484,56

*Aanvullende inlichtingen als bijlage.

Aanvullende inlichtingen

Berekening van het nettobedrag:

Bijdrage voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (ZIV)

Voor het bepalen van het percentage van de bijdrage voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering is rekening gehouden met het totaal van alle brutobedragen van de hieronder vermelde inkomsten.

Pensioenen, pensioenvoordelen en gelijkgestelde inkomsten		
Instelling	Voordeel	Maandelijks brutobedrag (EUR)
Federale Pensioendienst	Werknemers- en/of zelfstandigenpensioenen	1 539,20

Kapitalen		
Instelling	Datum	Brutobedrag (EUR)
Pensio B	02/2019	2 412,66

Het barema zonder gezinslast is toegepast voor de berekening van de bijdrage.

Vanaf de maand maart 2019 dient de FPD dus alle pensioenvoordelen in aanmerking te nemen om de drempel te bepalen.

De definitie van de "drempel", wordt bepaald in artikel 1, d van het voornoemde KB van 8 december 2013: "d) onder 'drempel' het bedrag, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen, waaronder het totaal van pensioenen en pensioenvoordelen niet kan verminderd worden ten gevolge van de inhouding;"

Om een kapitaal 2de pijler in aanmerking te kunnen nemen wordt dit kapitaal omgezet naar een fictieve maandrente. De ter zake geldende reglementering vinden wij terug in artikel 5 van het KB van 8 december 2013 (zie hoger): "Art. 5. De pensioenen en pensioenvoordelen die niet maandelijks worden betaald, worden voor de berekening van de verschuldigde inhoudingen omgerekend in maandbedragen.

De pensioenen en pensioenvoordelen die in de vorm van een kapitaal worden uitbetaald, worden evenwel slechts omgezet in maandbedragen na hun omzetting in een fictieve rente. Deze omzetting in een fictieve rente geschiedt op basis van de coëfficiënten bepaald in de tabel gevoegd bij het koninklijk besluit van 25 april 1997 tot uitvoering van artikel 68, § 2, derde lid, van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen. Bij de betaling van de pensioenen of pensioenvoordelen worden alle verschuldigde sommen ineens ingehouden."

Het verslag aan de koning geeft bovendien duidelijk het doel van de fictieve rente weer:

"Artikel 5 voorziet in een omzetting in maandbedragen van de pensioenen en pensioenvoordelen betaald in de vorm van een kapitaal, voor wat de berekening van de RIZIV inhouding betreft.

Daarvoor worden de pensioenen en pensioenvoordelen eerst naar een fictieve rente omgezet voordat ze in maandbedragen worden geraamd.

Deze fictieve rente wordt toegevoegd aan de andere pensioeninkomsten om te bepalen of alle pensioeninkomsten van eenzelfde begunstigde al dan niet de drempel overschrijden. Aangezien het kapitaal onderworpen is geweest aan de inhouding bij zijn uitbetaling is de fictieve rente niet onderworpen aan de inhouding.

De omzetting wordt uitgevoerd op basis van dezelfde coëfficiënten als deze inzake de berekening van de solidariteitsbijdrage terwijl het voormelde koninklijk besluit van 15 september 1980 thans voorziet in een verschillende omzettingwijze van de kapitalen in een fictieve rente.

Aldus harmoniseert dit artikel 5 de berekeningswijze van de fictieve renten voor wat de RIZIV inhouding en de solidariteitsbijdrage betreft."

Wij hebben dit mechanisme al eerder uitgebreid besproken in ons Jaarverslag 2016, pagina 92 en volgende, maar dan wel in het kader van de inhouding van de solidariteitsbijdrage.

Hierna de tabel van de omzettingsscoëfficiënten voor kapitaal naar fictieve rente/maand. Deze omzettingsscoëfficiënten werden ingevoerd bij KB van 25 april 1997 tot uitvoering van artikel 68, § 2, derde lid, van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen.

Leeftijd van de begunstigde	Omzettingsscoëfficiënt	Leeftijd van de begunstigde	Omzettingsscoëfficiënt
20 jaar	19,92	56 jaar	14,82
21 jaar	19,85	57 jaar	14,58
22 jaar	19,78	58 jaar	14,32
23 jaar	19,71	59 jaar	14,07
24 jaar	19,63	60 jaar	13,80
25 jaar	19,55	61 jaar	13,53
26 jaar	19,47	62 jaar	13,26
27 jaar	19,39	63 jaar	12,97
28 jaar	19,30	64 jaar	12,69
29 jaar	19,21	65 jaar	12,40
30 jaar	19,11	66 jaar	12,10
31 jaar	19,01	67 jaar	11,80
32 jaar	18,90	68 jaar	11,49
33 jaar	18,79	69 jaar	11,18
34 jaar	18,68	70 jaar	10,87
35 jaar	18,56	71 jaar	10,55
36 jaar	18,44	72 jaar	10,23
37 jaar	18,31	73 jaar	9,91
38 jaar	18,18	74 jaar	9,59
39 jaar	18,04	75 jaar	9,27
40 jaar	17,90	76 jaar	8,95
41 jaar	17,75	77 jaar	8,62
42 jaar	17,60	78 jaar	8,30
43 jaar	17,44	79 jaar	7,98
44 jaar	17,28	80 jaar	7,66
45 jaar	17,11	81 jaar	7,34
46 jaar	16,93	82 jaar	7,03
47 jaar	16,75	83 jaar	6,72
48 jaar	16,56	84 jaar	6,41
49 jaar	16,36	85 jaar	6,11
50 jaar	16,16	86 jaar	5,81

51 jaar	15,95	87 jaar	5,52
52 jaar	15,74	88 jaar	5,24
53 jaar	15,52	89 jaar	4,96
54 jaar	15,29	90 jaar	4,69
55 jaar	15,06	91 jaar	4,43

In het dossier van de heer Morre werd het bruto kapitaal van 2.412,66 euro uitbetaald op 65-jarige leeftijd en wordt de fictieve rente van het bruto kapitaal als volgt vastgesteld op 16,21 euro per maand:
 $2.412,66 : 12,40 = 194,57 \text{ euro per jaar} : 12 = 16,21 \text{ euro per maand}.$

Het totaal van de pensioenvoordelen die de drempel moeten bepalen is dus bijgevolg gelijk aan 1.555,41 euro per maand (1.539,20 + 16,21).

Het in aanmerking nemen van de fictieve rente heeft tot gevolg dat de volledige 3,55 % ZIV-bijdrage kan geïnd worden, namelijk $1.539,20 \times 3,55 \% = 54,64 \text{ euro}.$

De uitbetaling van het opgebouwde aanvullend pensioenkapitaal door Pensio-B maakt dat er dus inderdaad een bijkomende ZIV-inhouding is van $54,64 - 38,84 = 15,80 \text{ euro per maand}.$ Als we het bruto kapitaal, namelijk 2.412,66 euro delen door de verhoogde maandelijkse afhouding van de ZIV-bijdrage, dan stellen wij vast dat na verloop van $(2.412,66 : 15,80 =)$ 152 maanden het kapitaal volledig opgesoupeerd zal zijn.

Gaan we uit van het netto uitbetaald bedrag dan is dit reeds na $(1.939,34 : 15,80 =)$ 122 maanden het geval, zoals aangegeven in de klacht van de heer Morre.

Bedenkingen klacht solidariteitsbijdrage

Mevrouw Cooman is op het ogenblik dat zij haar klacht indiende (mei 2019) gerechtigd op een bruto wettelijk werknemerspensioen van 1.983,32 euro per maand.

De fictieve rente, afkomstig van drie aanvullende pensioenvoordelen, met dewelke de FPD rekening dient te houden om de inhouding van de solidariteitsbijdrage te berekenen belooft in totaal 906,50 euro, zoals te zien is in onderstaande tabel:

Referteperiode	Brutobedrag kapitaal	Fictieve maandrente SOL	Fictieve maandrente ZIV
November 1998 (AG)	32.096,61 euro	177,60 euro	66,87 euro
November 2003 (KBC)	10.845,95 euro	65,49 euro	31,63 euro
November 2003 (KBC)	109.860,70 euro	663,41 euro	320,43 euro
Totaal		906,50 euro	418,93 euro
Totaal pensioenvoordelen		$906,50 + 1.983,32 = 2.889,82 \text{ euro}$	

De aandachtige lezer zal ongetwijfeld opmerken dat er in het dossier van mevrouw Cooman een gevoelig verschil is tussen de fictieve rente ZIV-bijdrage en solidariteitsbijdrage.

De reden hiervan is dat de betalingen van deze kapitalen dateren van vóór de Wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55 % ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen en zijn uitvoeringsbesluit, namelijk het koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van voornoemde wet.

Voorafgaand aan deze nieuwe reglementering⁷¹, die een harmonisering voor ogen had, was de berekening van de fictieve rente voor het bepalen van de ZIV-bijdrage beduidend voordeliger⁷².

De afhouding van de solidariteitsbijdrage is progressief en wordt voor de maand mei 2019 vastgesteld op basis van volgende tabel (zie verder ook conclusie 2):

DREMPELBEDRAGEN VOOR DE BEREKENING VAN DE SOLIDARITEITSBIJDRAGE		
(art. 1 van het K.B. van 1 juli 2008 houdende uitvoering van artikel 68, § 10 van de wet van 30 maart 1984 houdende sociale bepalingen)		
Index : 144,42 vanaf 01.03.2019		
Alleenstaande gepensioneerden		
P = totaal maandelijks brutobedrag van de pensioenen en andere voordelen begrepen tussen		Bedrag van de afhouding
0,01	en 2.594,45	0
2.594,46	en 2.674,68	$(P - 2.594,45) \times 50\%$
2.674,69	en 2.873,57	$P \times 0,015$
2.873,58	en 2.903,51	$43,10 + [(P - 2.873,57) \times 50\%]$
vanaf	2.903,52	$P \times 0,02$
Gepensioneerden met gezinslasten		
P = totaal maandelijks brutobedrag van de pensioenen en andere voordelen begrepen tussen		Bedrag van de afhouding
0,01	en 2.999,51	0
2.999,52	en 3.092,26	$(P - 2.999,51) \times 50\%$
3.092,27	en 3.287,31	$P \times 0,015$
3.287,32	en 3.321,55	$49,31 + [(P - 3.287,31) \times 50\%]$
vanaf	3.321,56	$P \times 0,02$

Het totaal van de pensioenvoordelen (alleenstaande) is 2.889,82 euro en verantwoordt een inhouding van een solidariteitsbijdrage van 35,10 euro. Deze werd als volgt berekend:

Inhouding op 2.889,82 = $43,10 + [(2.889,82 - 2.873,57) \times 50\%]$ = $43,10 + 8,1$ = 51,2

Percentage: $51,2 / 2.889,82 \times 100 = 1,77\%$

Inhouding op pensioenbedrag: $1,77\% \times 1.983,32 = 35,10$

Voor wat betreft het misverstand over de maximum in rekening te brengen termijn van 15 jaar voor de fictieve rente, merken wij het volgende op.

De techniek van de inhouding van de solidariteitsbijdrage verschilt inderdaad naargelang de datum waarop het kapitaal werd uitbetaald:

- Bij de uitbetaling van een kapitaal gelegen vóór 1 januari 1997 werd er geen solidariteitsbijdrage afgehouden op het uitbetaalde kapitaal zodat met de fictieve rente rekening moet worden gehouden zowel voor het bepalen van het percentage van de solidariteitsbijdrage als voor het berekenen van de maandelijks solidariteitsbijdrage.

71 In het verslag aan de Koning van het KB van 8 december 2013 wordt de wil van de wetgever hierover weergegeven: "Bovendien is het de wil van de wetgever, zoals uitgevoerd door deze hervorming van het pensioenkadaster, om de regels betreffende de RIZIV inhouding te harmoniseren met deze betreffende de solidariteitsbijdrage:

- harmonisering van het toepassingsgebied van beide inhoudingen, namelijk de prestaties waarop deze worden geïnd;
- harmonisering van de berekeningen voor de omzetting van kapitalen in fictieve renten;
- harmonisering van de procedures voor de terugbetaling van de ten onrechte uitgevoerde inningen."

72 Artikel 16 van het KB van 8 december 2013: "Voor de pensioenen en de pensioenvoordelen die in de vorm van een kapitaal worden uitbetaald, blijft de fictieve omzettingrente berekend overeenkomstig artikel 73 van het koninklijk besluit van 27 augustus 1993 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 indien de daadwerkelijke betaling van het kapitaal voor de datum van inwerkingtreding van dit besluit wordt verricht."

- Bij de uitbetaling van een kapitaal na 31 december 1996 wordt de solidariteitsbijdrage onmiddellijk op het kapitaal ingehouden en wordt de fictieve rente van die kapitalen nog enkel in aanmerking genomen voor het bepalen van het percentage van de solidariteitsbijdrage die op het pensioen moet worden ingehouden.

Voor kapitalen uitbetaald vóór 1 januari 1997 is de afhouding van de solidariteitsbijdrage op de fictieve renten zelf in de tijd beperkt. Deze afhouding wordt niet meer doorgevoerd:

- vanaf 1 juli van het jaar dat volgt op de 15de verjaardag van de uitbetaling van het kapitaal op voorwaarde dat het wettelijk pensioen dan reeds is ingegaan;
- vanaf 1 juli van het jaar dat volgt op de 15de verjaardag van de ingangsdatum van het wettelijk pensioen voor alle andere gevallen.

Aangezien de kapitalen die mevrouw Cooman ontving na 31 december 1996 zijn uitbetaald werd er al een solidariteitsbijdrage op het kapitaal zelf en dus aan de bron ingehouden en is de fictieve rente op kapitaal enkel nog dienstig om het percentage van de solidariteitsbijdrage op het wettelijk pensioen te berekenen.

Conclusie 1: ongelijke behandeling

Het mechanisme van de fictieve rente dient om een gelijkheid te creëren tussen een aanvullend pensioen (2de pijler) uitbetaald in een kapitaal en een aanvullend pensioen (2de pijler) dat effectief maandelijks uitbetaald wordt.

Het lijkt ons bijgevolg ook terecht te zijn dat een fictieve rente afkomstig van een kapitaal 2de pijler in aanmerking genomen wordt om de percentages van de wettelijke ZIV- en solidariteitsbijdrage vast te stellen.

Doch er is wel degelijk een gevoelig verschil. Namelijk, de mogelijkheid bestaat dat het uitbetaalde kapitaal volgens de huidige reglementering na verloop van tijd opgesoupeerd is door de extra ZIV-inhoudingen op het wettelijk pensioen. Vanaf dan gaat de voorgaande vergelijking niet verder op.

Bij de uitbetaling van het aanvullend pensioen in een kapitaal zal ook dan nog een inhouding van de ZIV-bijdrage op het wettelijk pensioen levenslang verder ingehouden worden.

Deze situatie kan zich niet voordoen bij een aanvullend pensioen dat maandelijks wordt uitbetaald. Het is dan wel perfect mogelijk dat een effectief maandelijks uitbetaald klein aanvullend 2de pijler pensioentje volledig opgaat in ZIV-bijdrage. Doch dit kan niet tot een negatief bedrag leiden.

De Ombudsdienst meent bijgevolg dat het geenszins de bedoeling kan zijn van de wetgever om ervoor te zorgen dat de fictieve renten afkomstig van kleine kapitalen én nadat deze volledig opgesoupeerd zijn door de inhoudingen van de ZIV- en de solidariteitsbijdrage, blijvend in aanmerking genomen zouden worden.

Of, ... hoe een appeltje voor de dorst anders toch wel een zeer zure en mogelijks lange nasmaak zou kunnen krijgen.

Conclusie 2: aanpassing gemiddelde levensverwachting in de berekeningsformule gewenst

De omzetting in een fictieve rente geschiedt onder andere op basis van coëfficiënten die destijds vastgesteld werden op basis van mortaliteitstabellen.

Het KB van 25 april 1997 tot uitvoering van artikel 68, § 2, derde lid, van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen bepaalt de “nieuwe” te gebruiken omzettingscoëfficiënten vanaf 1 juli 1997. Ter verduidelijking citeren wij de wil van de wetgever uit het verslag aan de Koning:

“Bij het invoeren van de solidariteitsafhouding werd, voor wat de omzetting in een fictieve rente van pensioenen en aanvullende voordelen die werden betaald in de vorm van een kapitaal betreft gebruik gemaakt van coëfficiënten vastgesteld met het oog op de omzetting in kapitaal van arbeidsongevallenrenten in de overheidssector.

Deze coëfficiënten steunen op mortaliteitstabellen die niet meer zo actueel zijn, zodat het gebruik van nieuwe coëfficiënten zich opdringt.

Er wordt voor geopteerd om de mortaliteitstabellen vermeld in het koninklijk besluit van 17 december 1992 betreffende de levensverzekeringsactiviteit te gebruiken.

Alle mortaliteitstabellen vermeld in het koninklijk besluit van 17 december 1992 voor de mannelijke (MK en MR) en de vrouwelijke (FK en FR) verzekerden werden respectievelijk afgeleid van de basismortaliteitstabel ED(M) (voor de mannen) en ED (F) (voor de vrouwen) rekening houdend met de nodig geachte veiligheidsmarges afhankelijk van het type verzekeringsverrichting (overlijden-leven). Deze twee tabellen ED(M) en ED(F) werden opgesteld op basis van de gegevens bekomen van het NIS over de sterfte bij de volledige Belgische mannelijke en vrouwelijke bevolking voor de periode. Daar onderscheid tussen de geslachten inzake de solidariteitsafhouding niet wenselijk is, werd op een analoge manier een mortaliteitstabel ED(P) gemaakt op basis van gelijkaardige gegevens van het N.I.S. voor de ganse Belgische bevolking.

Vervolgens werd op dezelfde wijze als MR en FR een nieuwe mortaliteitstabel (PR) opgebouwd, waarbij de transformatiecoëfficiënten de gemiddelden zijn van die van MR en FR.

In de bijlage bij het besluit worden de omzettingscoëfficiënten opgegeven voor deze mortaliteitstabellen.

De vraag rijst dan ook of een gewijzigde mortaliteitstabel (hogere gemiddelde levensverwachting) zich niet dient te vertalen in een hogere omzettingscoëfficiënt en een omgekeerd evenredige lagere fictieve rente. Dit zou immers al een eerste soelaas bieden.

Conclusie 3: aanpassing gemiddelde rentevoet in de berekeningsformule gewenst

Er wordt bij de vaststelling van deze omzettingscoëfficiënt tevens rekening gehouden met een technische intrestvoet van 4,75 %, zoals dit veelal gebruikelijk is voor levensverzekeringsactiviteiten.

Dit hebben wij reeds aangekaart in het Jaarverslag 2016 p. 92 en volgende en zo in het kader van onze signaalfunctie onder de aandacht gebracht van het parlement en de Minister voor Pensioenen.

Wij hebben toen o.a. aangegeven dat wij klachten ontvangen hadden over de omzettingscoëfficiënt die gebruikt wordt om het ontvangen kapitaal om te zetten naar een fictieve rente, in die zin dat deze niet langer beantwoordt aan de realiteit. De gebruikte rentevoet van 4,75 % nu niet meer in overeenstemming met de realiteit van de huidige intrestvoeten.

Ook een aanpassing van de gebruikte rentevoet in de berekeningsformule zou verder soelaas bieden.

De pensioenminister antwoordde op een parlementaire vraag dat de modaliteiten van de omzetting van het aanvullend pensioenkapitaal in rente zouden herzien worden. Op dat moment was men bezig met een analyse om te na te gaan wat er mogelijk was gelet op de budgettaire impact die dit teweeg kon brengen.

De wetgever heeft met ingang van 1 maart 2019 de drempelbedragen van de solidariteitsbijdrage aangepast:

DREMPELBEDRAGEN VOOR DE BEREKENING VAN DE SOLIDARITEITSBIJDRAGE (art. 1 van het K.B. van 1 juli 2008 houdende uitvoering van artikel 68, § 10 van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen)		
Index : 144,42 vanaf 01.09.2018		
Alleenstaande gepensioneerden		
P = totaal maandelijks brutobedrag van de pensioenen en andere voordelen begrepen tussen		Bedrag van de afhouding
0,01	en 2.358,32	0
2.358,33	en 2.431,26	$(P - 2.358,32) \times 50\%$
2.431,27	en 2.630,15	$P \times 0,015$
2.630,16	en 2.657,51	$39,45 + [(P - 2.630,15) \times 50\%]$
vanaf	2.657,52	$P \times 0,02$
Gepensioneerden met gezinslasten		
P = totaal maandelijks brutobedrag van de pensioenen en andere voordelen begrepen tussen		Bedrag van de afhouding
0,01	en 2.726,52	0
2.726,53	en 2.810,84	$(P - 2.726,52) \times 50\%$
2.810,85	en 3.005,89	$P \times 0,015$
3.005,90	en 3.037,14	$45,09 + [(P - 3.005,90) \times 50\%]$
vanaf	3.037,15	$P \times 0,02$

DREMPELBEDRAGEN VOOR DE BEREKENING VAN DE SOLIDARITEITSBIJDRAGE (art. 1 van het K.B. van 1 juli 2008 houdende uitvoering van artikel 68, § 10 van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen)		
Index : 144,42 vanaf 01.03.2019		
Alleenstaande gepensioneerden		
P = totaal maandelijks brutobedrag van de pensioenen en andere voordelen begrepen tussen		Bedrag van de afhouding
0,01	en 2.594,45	0
2.594,46	en 2.674,68	$(P - 2.594,45) \times 50\%$
2.674,69	en 2.873,57	$P \times 0,015$
2.873,58	en 2.903,51	$43,10 + [(P - 2.873,57) \times 50\%]$
vanaf	2.903,52	$P \times 0,02$
Gepensioneerden met gezinslasten		
P = totaal maandelijks brutobedrag van de pensioenen en andere voordelen begrepen tussen		Bedrag van de afhouding
0,01	en 2.999,51	0
2.999,52	en 3.092,26	$(P - 2.999,51) \times 50\%$
3.092,27	en 3.287,31	$P \times 0,015$
3.287,32	en 3.321,55	$46,31 + [(P - 3.287,31) \times 50\%]$
vanaf	3.321,56	$P \times 0,02$

In het geval van mevrouw Cooman zakte de solidariteitsbijdrage op haar pensioen vanaf maart 2019 van 39,67 euro naar 35,16 euro. Doch de in de berekeningsformule gebruikte rentevoet en levensverwachting werd niet aangepast.

Conclusie 4: probleem kan zich ook bij combinatie ZIV-bijdrage en solidariteitsbijdrage of bij een inhouding van de solidariteitsbijdrage voordoen

Alhoewel niet van toepassing op het klachtendossier van mevrouw Cooman, lijkt het ons duidelijk dat een klein kapitaal na een aantal jaren ook opgesoupeerd kan worden door de inhoudingen van de solidariteitsbijdrage en/of in combinatie met ZIV-bijdrage, naar analogie met de ZIV-bijdrage in het dossier van de heer Morre.

Conclusie 5: dubbele inhouding ZIV-bijdrage vermijden

Tenslotte maken wij ons nog de bedenking dat er in het dossier van de heer Morre, zij het een zeer geringe, dubbele inhouding van de ZIV-bijdrage zou kunnen zijn. De redenering is redelijk subtiel.

Immers aan de bron op het kapitaal was er al een eenmalige ZIV-bijdrage van 3,55 %. De fictieve rente wordt berekend op het bruto kapitaaltje waarin een ZIV vervat zit en bijgevolg kan men stellen dat er in de fictieve rente die in aanmerking genomen wordt voor het bepalen van het bedrag van de bijdrage ook een fictieve ZIV-bijdrage vervat zit.

Wij wensen hier in de bespreking van dit dossier niet verder over uit te weiden omdat deze discussie te technisch is en ons te ver zou afleiden van ons doel.

Eindconclusie

Wij opperen dan ook de vraag of de wetgeving niet zodanig kan aangepast worden dat bij uitbetaling van een aanvullend pensioen in kapitaal de fictieve rente die in aanmerking genomen wordt voor de berekening van de inhoudingen (ZIV-bijdrage en solidariteitsbijdragen) op het wettelijk pensioen niet meer in aanmerking komt voor het vaststellen van de inhoudingen (ZIV-bijdrage/ solidariteitsbijdrage) zodra de extra inhoudingen een bedrag bereiken dat groter is dan het uitgekeerde kapitaal (bruto/netto?) waarbij een dubbele ZIV-inhouding vermeden wordt.

Tevens merken wij op dat door in de omzettingscoëfficiënt voor de berekening van de fictieve rente rekening te houden met de huidige hogere gemiddelde levensverwachting en de huidige lagere rentevoet al heel wat soelaas aan deze problematiek kan gebracht worden.

